

2016-12-07

Minnesanteckningar Dialog Vattenkraft Tällberg 2016-12-07

Nedan följer de minnesanteckningar som företrädare för Havs- och vattenmyndigheten förde vid dialogmötet i Tällberg den 7 december 2016. Anteckningarna är uppdelade på de olika anförandena.

08.30-08.55

**Inledning-Var står vi?
Frågor för dagen.**

borttagen uppgift enligt GDPR **HaV**

borttagen uppgift enligt GDPR

STEM

Anförandet

Nyttjande av vattenresursen (t ex Energi, Natur, Livsmedel) är en fråga som är aktuell i alla delar av världen. FN:s hållbarhetsmål är en viktig grund i arbetet. Avvägningarna kan skilja sig åt mellan länderna. Uthållig energi, rent vatten, jord- och skogsbruk, ekosystemtjänster inklusive biologisk mångfald är viktiga delar. I Sverige finns ca 13000 dammar som hindrar organismer att röra sig inom sina naturliga utbredningsområden. 5300 av dessa är införda i SMHI:s dammregister. Visar vad dialogen har handlat om från 2012. HaVs slutsatser i förslag till färdplan.

Förbättrad samverkan, kommunikation, dialogbaserad tillsyn, ny lagstiftning, god medverkan i EU:s arbete, klargöra statens respektive verksamhetsutövarnas roller (prio+finansiering)

Utvecklingen har gått till att prata "helhetssyn" kring energifrågorna. Tidigare var fokus på för eller emot kärnkraft. Nu har man ett helhetsperspektiv på energisystemet med förnybart i fokus. 100 % förnybart till 2040. Energieffektivisering är också viktigt. Vattenkraften är ryggraden i förnybartsystemet. Hänsyn måste dock också tas till ekologin i vattendragen. Nu är tid att komma vidare i arbetet med att miljöanpassa vattenkraften. Vi har vågat ta i de svåra frågorna om prioritering och avvägning även om ramverk och uppdrag kan uppfattas som något otydligt. Arbetet med dialogen, strategin och samverkan bör fortgå. Detta är ett långsiktigt arbete. Ekologin är en av de viktiga delarna/benen i framtidens energisystem. Visionen är att fördjupningen av strategin och en nationell prioritering fortgår så det klarnar var lämpligast man börjar med miljöåtgärder de närmaste åren (decenniet). Där bör moderna

miljötillstånd sökas som inkluderar skyddsvillkor om miljöåtgärder. Finansieringslösningen bör klarna inom kort tid.

Frågor/synpunkter

Vattenfall [borttagen uppgift enligt GDPR] – Vad är önskedrömmen för det som kommer från departementet?

Svar - Visionen är att fördjupningen av strategin och en nationell prioritering fortgår så det klarnar var lämpligast man börjar med miljöåtgärder de närmaste åren och att detta på något sätt förankras i juridiken. Där åtgärder är högprioriterade de närmaste åren bör moderna miljötillstånd/omprövning av tillstånd sökas som inkluderar skyddsvillkor om miljöåtgärder. Roller behöver förtydligas eftersom det underlättar tillsynen.

Fiskevattenägarna [borttagen uppgift enligt GDPR] – Är de 1,5 TWh en ”officiell sanning” och ”politiskt”? Är det fixa siffror?

Svar - Ett förslag från myndigheterna som har kommit fram genom beräkningar som kan både ifrågasättas och bedömas men det är ett förslag för att komma vidare. Inte hört något från politiken men enligt energiöverenskommelsen ska vi komma framåt i arbetet. Bättre att komma igång och korrigera ”efter vägen”. Utvärdera inverkan på reglerkraften och justera/utveckla inriktningen.

Kammarkollegiet [borttagen uppgift enligt GDPR] – Förankringen av Strategin, ni har inte visat/kommunicerat hur beräkningen av 1,5 TWh har gått till. Dock ett framsteg med den nya rapporten om reglerbidrag som tydligare visat hur man beräknat och bedömt.

Svar (HaV, [borttagen uppgift enligt GDPR]) – Om det inte framgått hur beräkningen av de 1,5 TWh gått till bör vi ta fram underlag som visar detta. Vi tar till oss den synpunkten och ska se över hur strategin kan kommuniceras tydligare så att metoden blir mer transparent.

RAÄ [borttagen uppgift enligt GDPR] – Ur ett kulturmiljöperspektiv vill vi att regeringen tar hänsyn till detta intresse i en ny lagstiftning. En viktig fråga är hur finansieringen av åtgärder i den småskaliga vattenkraften ska ske.

SVAF [borttagen uppgift enligt GDPR] – Möjlighet till effektivisering i den småskaliga vattenkraften. Ar ca 60 000 anläggningar i Europa. Bör inte underskattas. Finns flera exempel där det man både har fördubblat produktionen och infört miljöåtgärder.

Fortum [borttagen uppgift enligt GDPR] – Vattenkraften är Sveriges ”ryggrad” för elförsörjningen. Ska vi sätta 1,5 TWh lägre samt sätta ett mål för reglerförmågan?

Vattenfall [borttagen uppgift enligt GDPR] – Man bör skaffa sig en nationell överblick över vattenkraften för att kunna göra prioriteringar.

Vattenregleringsföretagen borttagen uppgift enligt GDPR – Dagens myndighetsstruktur kan utgöra ett problem. Vattenmyndigheterna är regionala och fristående från nationella myndigheter. Är det kompatibelt med de avvägningar som behöver göras? Svar (HaV borttagen uppgift enligt GDPR) – ja det är inte helt optimalt, men det är en fråga för regeringen. I avvaktan driver vi frågan om gemensam planering via miljömålsrådet.

09.05-09.25 Vattenmyndigheternas roll I vattenkraftsarbetet. Vad händer i KMV-projektet? borttagen uppgift enligt GDPR
borttagen uppgift enligt GDPR
borttagen uppgift enligt GDPR
VM Västerhavet

Anförande

Klargör att det är de 5 vattendelegationerna som beslutar om miljökvalitetsnormerna. Fick regeringsbeslutet om hur åtgärdsprogrammen bör ses över nu i oktober. Är på väg mot beslut nu i december exklusive klassningar och beslut för KMV-vattnen med vattenkraft.

KMV-kedjan är inte helt klar och tydlig än. En nationell sammanställning är målet.

ARO med KMV pga vattenkraft, föreslagna KMV 2016-2021. Framtagande av MKN för KMV. Samråd planeras i feb 2018. Beslut i dec 2018.

GEP i form av vilken biologi som ska nås med stöd av HYMO kvalitetsfaktorer.

Åtgärder i VISS är förslag på vad som kan krävas för att nå MKN. Andra åtgärder än de som står där kan också komma i fråga. Åtgärder ska ge en viss ekologisk nytta och vara rimliga.

Samhällsekonomisk konsekvensanalys innefattar påverkan på energisystemet.

Många olika projekt bidrar med underlag. HaVs KMV-väglledning har varit ett viktigt underlag, övriga är nationella strategin, dialogprojektet m.fl. All kunskap från pilotprojekten är viktiga att lyfta in i KMV-arbetet men samtidigt har Vattenmyndigheten en snäv tidplan.

81,7 % (52,09 TWh) av årsproduktionen ligger inom KMV. 15,6 % av prod från icke KMV men som är >1,5 MW. Dessa vattenförekomster kan ha blivit klassade till naturliga på grund av att de ligger i Natura 2000-områden, det finns inte rätt underlag eller att de inte uppfyller kraven för KMV.

Principerna i dialog vattenkraft följs med fördjupade underlag, nationell plan för avvägning och samhällsekonomisk analys. Underlaget som finns att utgå från är det som har arbetats fram i dialogen, bl.a.

prioriteringsmodellen. Länsstyrelserna har gjort ett stort arbete och gått igenom alla vattenförekomster.

Åtgärdsplaner per ARO i KMV-vatten.

Prioritering med avseende på kulturmiljö är ännu osäkert eftersom underlag inte finns. Insamling av data för att utföra modellering av åtgärdernas produktionspåverkan pågår.

Olika naturvärden och åtgärdspotential i olika delar av vattendragen.

Konnektivitet och speciellt långväga vandrande arter är prioriterade enligt WFD. Pilotprojekten inkommer med mycket värdefull input.

Frågor/synpunkter

Länsstyrelsen Kalmar **borttagen uppgift enligt GDPR** – Genom kulturmiljö- vattenförvaltningsprojekt i södra Sverige och kulturmiljöfrågor i länsstyrelsernas miljömålsarbete har jag mycket kontakter med länsstyrelserna. Känner oro att beslut om nya åtgärdsprogram ska tas redan nästa vecka! Prio av naturvårdsanpassning till stor mängd små kraftverk problematiskt för kulturvärdena då ofta höga värden men ägare saknar ekonomi för tillstånd och åtgärder; upphörd drift och utrivning mycket negativt för kulturmiljön. Ni har nämnt många underlag inför KMV-klassning men kulturmiljön är också ett väsentligt samhällsintresse. KVM som möjlighet för kulturmiljön, mindre stränga krav i vattenförekomster med kulturvärden? .. ett förslag som tas upp i RAÄ-rapporten. Om man kan fastställa mindre stränga krav för den småskaliga vattenkraften har väl inte analyserats?

Svar – Det har inte gjorts. Juridiska oklarheter, om huruvida det är möjligt. Saknas metoder och kunskap om kulturmiljöer som ett ”samhällsintresse”. Svårt att definiera och värdera vad som är viktiga kulturmiljöer. Riksantikvariens kommande metod kan ge bättre stöd. Frågan är om det är realistiskt att ha framme ett underlag inom denna beslutscykel. Skulle egentligen funnits beslut redan 2015.

Vattenfall **borttagen uppgift enligt GDPR** – I vilken utsträckning ska vi tillämpa mindre stränga krav? Om vi kräver MLQ i alla torrfårar och kraftverk tappar vi ca 20 % av elproduktionen.

Svar – Vi ska titta på möjligheten att peka ut fler som KVM. Behöver få in mer underlag från både länsstyrelser och bransch inför den slutliga bedömningen av vad som är rimligt för att inte få betydande inverkan.

Lule Älvdals samordningsorgan **borttagen uppgift enligt GDPR** – Hur stor är Lule älvs bidrag i den nationella elförsörjningen från vattenkraften? Det är ca 20 %. Vi från Lule älvdal har kämpat för att få till ett pilotprojekt och är mycket oroliga för att vår 17 km långa torrfåra inte kommer få något vatten alls.

Kammarkollegiet **borttagen uppgift enligt GDPR** – Hur ser VM på 1,5 TWh (planeringsmålet)? Var ju för att minska inverkan på de vatten som är KVM, så är det då 1,5 TWh för åtgärder i KVM-vatten? De som har normen GES borde inte ingå i de 1,5 TWh.

Svar – Strategin är ett underlag, som flera. Men var det kommer att landa vore att föregripa processen. Det får dock inte bli en betydande inverkan på Sveriges elsystem.

Vattenregleringsföretagen **borttagen uppgift enligt GDPR** – Nationella strategin borde vara summan av GES och GEP.

HaV **borttagen uppgift enligt GDPR**: Intentionen i strategiarbetet var att se på hela systemet, vad det kan tåla. Alla vatten ingår. Vi landade på ca 1,5 TWh med dagens förutsättningar. Får anledning att ta hem och diskutera frågan.

Vattenfall borttagen uppgift enligt GDPR – Hur långt har ni kommit med den samhällsekonomiska analysen och metoden? Kan ni få ut något av KLIV?
Svar – Inte framme där ännu, men övergripande analys ska göras.

10.05-10.35 Relativt reglerbidrag som verktyg för värdering. Hur blev utfallet av beräkningarna och hur kan detta beaktas?

borttagen uppgift enligt GDPR HaV

borttagen uppgift enligt GDPR STEM

borttagen uppgift enligt GDPR SvK

Anförande

HaV vägleder och föreskriver med koppling till VFF. Målgruppen med rapporten är vattenmyndigheterna och länsstyrelserna men även andra berörda. Rapporten utgör ett underlag för att utföra klassificeringen och normsättningen rätt. Visa av stegen i klassningen kan ha nytta av denna. HaV tar ibland hjälp av andra myndigheter för att vägleda inom vattenförvaltningen. Rapporten, framtagen av tre myndigheter, är ett exempel på detta. Vattenkraften är oerhört viktig för balanshållningen i elsystemet, både idag och i framtiden.

Arbetet med de 2,3 % som planeringsmål innefattade inte en tillräckligt noggrann analys av reglerkraftsnyttan. Det har vi nu gjort.

SvK är systemansvarig myndighet och har bl.a. som uppdrag att främja god tillgång på effekt i elsystemet, här är reglerförmågan mycket viktig. Minskad basproduktion från kärnkraft påverkar den tillgängliga reglerförmågan från vattenkraften negativt. Ökad produktion från vindkraft. Nu har vi ca 6000 MW vindkraft i Sverige men snart är det uppe i 13 000 MW som ger ytterligare 18 TWh årligen. Vindkraften är svår att prognostisera vilket ger en större sammanlagd osäkerhet och större obalanser. En utmaning i framtiden är exempelvis låg tillgång på vindkraft under längre tid som behöver kompenseras med vattenkraft.

Flexibilitet finns på användarsidan, men idag finns inga incitament för hushållen att ändra sin förbrukning. ”Det kommer inte att tillkomma någon större flexibilitet den närmaste tiden, varken från användarsidan eller från planerbar produktion”.

Vattenkraftverken har delats in i 3 klasser. Klass 3 omfattar den småskaliga vattenkraften som inte bidrar till reglerförmågan. Klass 1 anläggningarna har stått för ca 98 % av reglerbidraget och reglerförmågan bör inte minska. Även anläggningarna i klass 2 bidrar med reglerkraft men inte lika koncentrerat som i klass 1 vilket gör att för att kunna göra en bedömning behöver man titta närmare på varje enskild anläggning.

Vad händer nu? Fortsatt dialog med vattenmyndigheterna. Revidera nuvarande KMV-vägledningar. Fler informationstillfällen om rapporten till länsstyrelserna.

Relativa reglerbidraget utgår från krv, men till ett krv hör ofta dammar som möjliggör regleringen. Fortsatt arbete med att ”klassa” dammar. Målet är att finna rätt åtgärder i rätt älvsträcka.

Frågor/Synpunkter

Naturskyddsföreningen [borttagen uppgift enligt GDPR] – Oro att vi cementerar det regleringssystem vi har idag med stora skador på ekosystemen. De vattenkraftverk som idag reglerar hårdast, kanske för de har slappast miljövillkor, belönas i rapporten genom att ges skydd. Kanske är det framförallt här som miljöåtgärder behöver göras. Man hindrar en anpassning till mer naturlika flöden, liksom man började titta på i Umeälven. Hur tänker ni kring att rapporten cementerar dålig reglering och hindrar en anpassning till en mer naturlig reglering?

Svar – Marknaden styr vad som behöver regleras. Man kan ”begränsa” reglerförmågan hos vattenkraften. Myndigheterna får ta med sig frågan för utvärdering i det fortsatta arbetet. *Skulle vi kunna jobba med scenarios?* Vid den här typen av arbete är det alltid en svårighet att verkligheten ser ut som den gör. Skulle man låtsas att det inte fanns någon vattenkraft alls och börja om från början att placera ut anläggningar så skulle det så klart se annorlunda ut. Vi är medvetna om att t.ex. de (inte alltid optimalt utformade) domar som gäller idag får genomslag men kan i dagsläget inte se något bättre sätt att hantera frågan.

Älvräddarna [borttagen uppgift enligt GDPR] – Kraftvärme kan användas till reglerkraft, reell avvägning mellan naturmiljö-elproduktion, hyfsad korrelation mellan installerad effekt och reglerförmåga/relativ reglereffekt. Visar bild över beräkningar som [borttagen uppgift enligt GDPR] har gjort. Koppling till B5 –steget i KMV-vägledningen. Man förlorar ca 2% av installerad effekt i klass 1-verken. Detta går att ersätta med kraftvärmen.

Svar – Hade det varit lönsamt för kraftvärme att delta så hade det varit möjligt, det kan finnas andra tekniska begränsningar. Erik – ”var är det vettigast att börja”? Att vi inte börjar med de storskaliga kraftverken betyder inte att det inte ska göras något alls i dessa anläggningar.

Vattenfall [borttagen uppgift enligt GDPR] – Måste fråga oss var det är vettigast att börja med åtgärder (ej klass 1). Uppenbarligen är det mkt viktigt med tillgänglig effekt. Avveckling av kärnkraften ger kanske underskott. Vi behöver en diskussion kring leveranssäkerheten. Man arbetar utifrån 10-årskriterium. Men nu måste vi se kortare tid fram då vi efter 2022 får ett underskott på 10 % om kärnkraften helt avvecklas.

Kammarkollegiet [borttagen uppgift enligt GDPR] – Vi måste fråga oss om det handlar om vilken påverkan som helst eller just en betydande påverkan? Är minsta lilla flödesåtgärd i klass 1 verkligen betydande?

Svar (Ingela Lindqvist, STEM) – Nja, det är en stark presumtion att alla flödespåverkande åtgärder i klass 1-kraftverk ger en betydande påverkan.

Vattenfall [borttagen uppgift enligt GDPR] – Inte bara i N 2000-områden utan artskyddsförordningen sträcker sig ju även utanför Natura-områdena. Laxen är upptagen i förordningen. Hur ska myndigheterna se på detta med

tanke på den nya kunskapen om reglerkraften och den till regeringen föreslagna utfasningen av kompensationsutsättningarna?

HaV borttagen uppgift enligt GDPR – Föreslagen utfasning måste ske med hänsyn till behovet av reglerkraft. Därför kan man behöva vänta längre med utfasningen i vissa älvar och börja titta på de älvar som har nationella eller internationella naturvärden. Möjligheterna att ersätta utsättningar med naturlig reproduktion är större i vissa än andra älvar. Var potentiella reproduktionsområden finns i älvsystemen och hur de kan tillgängliggöras spelar in i bedömningen.

Vattenregleringsföretagen borttagen uppgift enligt GDPR – Kraven på reglerförmåga ökar och det nordiska elsystemet behöver beaktas. Vad har vi för ”tro” kring den framtida reglerförmågan?

Svar – Inget svar på den frågan. Svårbedömt. Det kanske räcker med att ha ett kvalificerat resonemang istället för att beräkna något som inte kan bli exakt.

Vattenmyndigheten borttagen uppgift enligt GDPR – Bra att rapporten har tagits fram. Viktigt underlag. Vi behöver helhetssynen och tycker att vi är på rätt spår. Nytt att vi kan räkna på dessa frågor. Viktigt med en löpande diskussion.

Sportfiskarna borttagen uppgift enligt GDPR – Politiska processer tar lång tid. Myndigheterna borde spela in till departementen att det behövs förändringar i energisystemen för att åstadkomma förändringar. Hur man kan stimulera en bredare uppsättning lösningar så att skadorna på ekosystemen kan minska samtidigt som vi säkrar elförsörjningen.
Svar- Svk utformar olika förslag på affärsmodeller där detta skulle kunna tas in om viljan finns.

SMHI borttagen uppgift enligt GDPR – Vissa krv kanske måste köras på ett visst sätt som är negativt för att andra ska kunna köras optimalt. Kan man styra från Svk så att de körs mer optimalt för hela samhället? Hur har man gjort klassningen, varför är gränserna satta som de är?

Svar – Vi är medvetna om detta men vi får fortsätta arbetet. Klassningen är satt för att säkra huvuddelen av reglerkraften utifrån en försiktighetsprincip. Detta får beaktas i ett nästa steg.

10.55-11.20 Hur står det till med treenigheten: Fonden – Den nationella strategin – Prövning?

borttagen uppgift enligt GDPR

Vattenfall

borttagen uppgift enligt GDPR

borttagen uppgift enligt GDPR

Energiföretagen

Anförande

Genomgång av energiöverenskommelsen och budgetpropositionen. Effektiv tillståndsprocess. Tydligare/rimligare ambitionsnivå i det statliga miljöarbetet (politisk styrning)

Tydligare och sammanhållen vattenförvaltning.

Utveckling av den nationella strategin. Nationell plan för miljöåtgärder i vattenkraften. Behov av konsekvensanalyser. Fortsatt dialog och samverkan.

Finansiering av miljöåtgärder. Efter strategin blev det en diskussion kring att de små kraftverksägarna får bära den största delen av miljöomställningen av den svenska vattenkraften och därmed de största kostnaderna.

I juni 2016 lämnade de stora vattenkraftbolagen in ett förslag på hur en avvägning mellan miljö- och energiintresset konkret kan implementeras i vattenförvaltningen, hur en effektiv prövningsprocess skulle kunna gå till samt en förändrad implementering av undantagsmöjligheterna i linje med EUs ramdirektiv, till departementet, dvs två av de tre benen i HaVs och Energimyndighetens dialogförslag. Bolagen lovade återkomma med ett förslag till finansiering under hösten 2016 (det tredje benet).

I och med Energiöverenskommelsen kommer branschen finansiera miljöåtgärderna fullt ut inklusive produktionsförlusterna.

Bolagen har haft intensiva diskussioner kring fondlösningen samt nationella strategin under hösten och har nu tagit fram ett principförslag till en fondlösning. Ett alternativ kan vara en statlig fond.

Det pågår en dialog med departementet om det principiella förslaget till en frivillig fond. Det bör betonas att de tre delarna, nationell strategi, effektiv prövning och finansiering, hör ihop. Så här långt får vi goda signaler från departementet.

Fördelarna med en frivillig branschlösning är att den kan starta upp snabbt samt att det finns kompetens inom bolagen. Förmodligen betydligt enklare då ett statligt system måste prövas utifrån statsstödsregler.

Ett förslag till organisationen av en fond är ett litet fondbolag med kompetenser inom relevanta områden. Samtidigt måste det vara en öppen lösning, med ett verksamhetsråd där miljöorganisationer och myndigheter bör delta.

De totala kostnaderna är jättesvåra att beräkna, men bedöms ligga i storleksordningen 15 miljarder SEK. Fondens åtagande blir i så fall ca 10 miljarder SEK.

Alla kraftverksägare med kraftverk som ska genomföra miljöåtgärder inom ramen för den nationella strategin kan söka medel ifrån fonden.

Fonden finansierar miljöåtgärder, inkl återställande, ev utrivning om det blir aktuellt och produktionsbortfall. Fondens kommer inte göra någon lönsamhetsbedömning eller om utrivning kan vara aktuellt utan det får varje enskild verksamhetsutövare göra. Fondens kommer agera utifrån klara objektiva kriterier. Utgångspunkten är VM:s åtgärdsplaner och de åtgärder som utdöms vid prövning i domstol under förutsättning att detta ligger inom ramen för den nationella strategin och taket på 1,5 TWh.

Fonden kommer inte att finansiera allt utan det kommer att finnas en självrisk för alla. I praktiken innebär det en högre procentuell fondfinansiering för de allra minsta kraftverken och en lägre för de lite större.

Frågor/synpunkter

Kammarkollegiet borttagen uppgift enligt GDPR – Hur får vi till moderna tillstånd i samband med effektivisering?

Svar – Det sker en prövning i domstolen. 20-årig fond, sedan ej stöd, vilket kan driva på.

Ser branschen framför sig en helt ny ansökan av HELA verksamheten?

Svar – Fokus är miljöåtgärderna. Strategin bör vara styrande.

Länsstyrelsen i Kalmar borttagen uppgift enligt GDPR – Nu när vi pratar finansieringslösningar, den här frågan riktar sig kanske mer till de centrala verken än till branschen; men hur relaterar fonden till de förslag som HaV och EM lämnade 2015 och RAÄ:s förslag i rapport 2016 för kulturmiljöer? Har statlig finansieringsdel utgått? Hur kan kulturmiljöaspekterna komma med i fonden?

Svar – Fondens kommer att gälla alla vattenkraft, även småskalig. Men det kommer att finnas gränsdragningsproblem.

Kammarkollegiet borttagen uppgift enligt GDPR – Om treenigheten faller på plats och en kraftverksägare vill bygga ut en anläggning med gammalt tillstånd kommer det då bli en prövning enligt miljöbalken av hela anläggningen?

Svar – Det måste bli en form av gränsdragnings. Fondens ska inte användas för effektivisering, endast för åtgärder.

Naturskyddsföreningen borttagen uppgift enligt GDPR – Bra med en fond. Viktigt att det sker en prövning med socioekonomisk värdering, först i domstol innan det betalas ut pengar. Annars risk att det blir en massa fiskvägar när dammar borde ha rivits ut. Kommer fonden vara utformad så?

Svar – Ja det ska ske en prövning först, men man kan behöva ge någon form av förhandsbesked.

SVAF [borttagen uppgift enligt GDPR] – Menar att man får moderna tillstånd i samband med prövningen av nya miljövillkor och att det går att förena en elproduktion i småskalig vattenkraft med en hög miljöhänsyn.

Sportfiskarna [borttagen uppgift enligt GDPR] – Finns det någon tidplan för att få fonden igång? Kommer det att föreslås en fond innan lagstiftningen är på plats?

Svar – Den skulle kunna finnas på plats till 2018? Arbetet med fonden sker parallellt.

Länsstyrelsen Västernorrland [borttagen uppgift enligt GDPR] – Sänkningen av fastighetsskatten, hur kopplas denna till miljöåtgärderna, blir det frivilligt för verksamhetsutövarna?

Svar- Ingen direkt koppling men indirekt ger staten en möjlighet till finansiering genom sänkning av fastighetsskatten på vattenkraftfastigheter. Det ekonomiska läget ger inte möjlighet till nyinvesteringar.

Vattenmyndigheten Bottenhavet [borttagen uppgift enligt GDPR] – Bolaget har som krav att strategin ska vara beslutad, hur?

Svar – Strategin ska in i vattenförvaltningens sexårscykel tydligare än idag (förslag)

Naturskyddsföreningen [borttagen uppgift enligt GDPR] – Pengar till utrivning går att skramla fram, miljöfonder-Bra miljöval som SNF förvaltar. Men kan vara svårare att få pengar till att bygga fiskvägar. Kommer ni att avvakta proppen och lagstiftningen innan ni ger besked om fonden? Kan det bli så att om ni inte gillar lagsförslaget/lagstiftningen så blir det ingen fond?

Svar [borttagen uppgift enligt GDPR] – Är inte omöjligt att fonden kan komma igång redan 2018, men några bitar behöver falla på plats först. Exakt vilka förutsättningar som ska gälla är inte klarlagt från branschen mer i detalj än.

SVAF [borttagen uppgift enligt GDPR] – Är det inte lämpligt med en paus i pågående ärenden/mål innan pengarna finns på plats? Kan man sätta ett startdatum snart från vilken ansökningar senare kan gälla?

Svar – Kan inte svara på när fonden sätter igång, men tidigast 2018.

12.30-12.45

Metod för prioritering av kulturmiljöer – bedömning av känslighet/tålighet.

borttagen uppgift enligt GDPR

RAÄ

Anförande

Genomgång av processen för kulturhistorisk värdering och urval och de olika typer av ställningstaganden (beskrivande, analyserande, planerande och beslutande) som ingår i den. Med utgångspunkt i denna process har RAÄ påbörjat ett utvecklingsarbete kring prioritering och avvägning av kulturmiljöer och som handlar om bedömning av miljöernas känslighet/tålighet. Att en miljö har höga kulturhistoriska värden behöver inte betyda att den är känslig. Det som är viktigt att bedöma handlar istället om:

- Typ av kulturhistoriskt sammanhang (historiskt utvecklingsförlopp under *kort eller lång tid* med *en eller flera* ingående *verksamheter* som präglar de fysiska uttryck som finns i miljön och som utgör grund för att bedöma kulturhistoriskt värde). Beroende på vilket kulturhistoriskt sammanhang man har att förhålla sig till så kan en miljö vara olika känslig eller tålig.
- Typ av värde (t.ex. värden som kan *omsättas i dokumentation* eller värden som är viktiga för att kunna *läsa och förstå historien i landskapet*),
- Kulturmiljöns kontext – dess landskapliga förutsättningar; hur landskapet ser ut och hur kulturmiljön ser ut i landskapet (*topografi, skala, karaktär, struktur*),
- Typ av åtgärd (t.ex. omlöp) och dess påverkan på kulturmiljön (*försvinner eller tillkommer nya delar / visuell eller funktionell påverkan/ direkt eller indirekt påverkan/ tillfällig eller bestående påverkan*). Hur kan åtgärden utformas?

Ett första förslag till bedömningsmatris är framtagen som sammankopplar kulturhistoriskt värde och känslighet för förändring.

För att illustrera hur olika miljöer kan vara olika känsliga för föreslagna åtgärders påverkan presenterades ett exempel från ett förslag till vindkraftsetablering i inloppet till Göteborg. Där finns två näraliggande riksintressen för kulturmiljövärden som är mycket olika till sin karaktär, Styrso och Nya Älvsborgs fästning. Styrso är en miljö med en lång historisk kontinuitet och med en stor diversitet av verksamheter som präglar denna miljö. Nya Älvsborgs fästning har en kort historisk kontinuitet med *en* avgränsad funktion. RAÄ bedömde i prövningen att den tänkta vindkraftsparken inte skulle påverka riksintresset Styrso eftersom den miljön präglats av så många olika verksamheter under mycket lång tid. Däremot bedömde RAÄ att den föreslagna vindkraftsparken skulle innebära påtaglig skada på riksintresset Nya Älvsborgs fästning då förståelsen av dess funktion som Göteborgs yttersta utpost som försvarat hela staden kraftigt skulle minska i och med att siktlinjerna från fästningen mot inloppet (och vice versa) skulle brytas av höga vindkraftverk. I RAÄ:s fortsatta metodutveckling kommer även några länsstyrelser att delta och då med kompetens från både kulturmiljö och natur.

Men för att metoden överhuvudtaget ska vara möjlig att använda måste ett antal viktiga förutsättningar vara uppfyllda:

- Kulturmiljöintresset behöver synliggöras och stärkas vid tillämpning av miljöbalken
- Kunskapsunderlag rörande kulturmiljö behöver fortsatt tas fram.
- Utveckling av stöddokument
- Finansieringsfrågorna. Det finns en stor obalans hos länsstyrelserna mellan naturvården och kulturmiljövården som gäller framtagande av kunskapsunderlag, möjligheter till antikvarisk medverkan vid utförande av konkreta åtgärder i kulturmiljöer samt kostnadstäckning för kulturmiljöanpassning av åtgärder. Vidare har ideella organisationer svårt att bära de kostnader som uppstår på olika sätt i dessa sammanhang.

Dessa förutsättningar är slutsatser i RAÄ:s rapport *Kulturmiljöer vid vattendrag*.

Frågor/synpunkter

Länsstyrelsen i Kalmar borttagen uppgift enligt GDPR – Både nu och i flera tidigare anföranden så pratas det om detta i futurum, i en framtid. Men vi är redan där, många ärenden pågår ute i landet. Jag får information om att inte ens där vi har mycket höga kulturhistoriska värden typ byggnadsminnen är det självklart att hitta/få finansiering till faunapassager etc. I avvaktan på att finansieringsfrågorna får en lösning; kan HaV gå in med bidrag för faunapassager? Det är en akut situation särskilt mot bakgrund av att lst fått förstärkning för tillsyn. HaV och RAÄ behöver ta tag i frågan nu.

Vi (kulturmiljöintresset) är inte beredda för den förstärkningen av tillsynen som är på gång. Varför är det ok med bidrag till flottledsåterställning men ej till fiskväg vid damm?

Länsstyrelsen i Kalmar borttagen uppgift enligt GDPR – Hur gör vi med pågående ärenden med höga kulturhistoriska värden där det blir dyrt att bygga fiskpassager, ska HaV betala för anpassningar?

Svar – HaV diskuterar den frågan, men vissa juridiska svårigheter, framförallt för yrkesmässig verksamhet. Frågan tas upp på kommande möten mellan myndigheterna.

13.00-13.20

**Hållbar vattenkraft i borttagen uppgift enligt GDPR
Dalälven - Erfarenheter **Lst Dalarna**
från en regional
samverkanprocess.
Hur uppnår vi samsyn
om genomförandet?**

Anförande

En projektorganisation med ca 35 personer från berörda länsstyrelser och bransch har bildats. Under 2016 har sammanställningar tagits fram om Dalälvens vattenkraftssystem och dess påverkan på älvens flödesdynamik, Dalälvens naturvärden och kulturmiljövärden i de större kraftverken. Vi har prioriterat gemensamma kunskapsunderlag som en nödvändig plattform för fortsatt dialog.

Dalälven har delats in i 6 delområden utifrån ekologiska och energimässiga förutsättningar. Fokuserat på att beskriva de stora huvudflödena och vilka åtgärder vid de större kraftverken som ger störst miljönytta. Biflödena har inledningsvis behandlats översiktligt/gruppvis.

Under hösten har analyskedet inletts för att klarlägga i vilka kraftverk vi får vi mest miljönytta kontra energikostnad/energipåverkan?

Kulturmiljön är beskriven för de större kraftverken i huvudflödet (ca 50 st). Kraftverken är klassade utifrån kulturhistoriskt värde och i viss mån känslighet. Vattenkraften har nyttjats sedan medeltiden för bland annat gruvnäringens pumpar och hyttor.

Målsättningen är att få till en långsiktig regional samverkansprocess för Hållbar vattenkraft i Dalälven. Med gemensamma underlag för en gemensam bild. En central fråga är hur vi ska fördela åtgärderna optimalt inom Dalälven?

Balans- och reglerkraftsnyttan har ”gafflats” med hjälp av följande fem olika perspektiv;

- 1 Vattenregleringsmagasinens energi- och reglerkraftnytta
- 2 Driftstrategier för magasinerna och kraftverk – ett produktionsperspektiv
- 3 Ekonomiskt mervärde – ett företagsekonomiskt perspektiv – ett
- 4 Relativt reglerbidrag - energisystemperspektiv
- 5 Hydromorfologisk påverkan – vattenvårdsperspektiv

Årsregleringsmagasinen ger idag 350 GWh extra elproduktion p g a att man inte behöver spilla vid fel tider och man kan flytta ca 750 GWh i tid så att produktionen matchar konsumtionen. Man måste ha förståelse för hela dynamiken i detta arbete. Den hydromorfologiska påverkan återspeglar till stor del både energinyttan och påverkan/skadan på ekosystemen. Genom att samtidigt använda olika mått/index kvalitetssäkras underlaget.

Särskilt viktiga naturområden/värden har bedömts vara följande:

- Svämplan och kvillormåden i nedre Dalälven (Färnebo och Båtfors)
- Lekområden för havsvandrande fisk i nedre Dalälven (Dalälvslox mm och lekområden vid Båtfors mm)
- Naturliga forsområden med vandrande fiskbestånd av olika arter i Västerdalälven
- Lekområden för Siljans fiskbestånd, särskilt den nationellt särskilt värdefulla Siljansöringen. I Oreälven/Unnån samt Österdalälven.

De viktigaste områdena ur energisynpunkt är huvudflödet från Trängslet ner till Älvkarleby - som både ger huvuddelen av älvens energiproduktion och balans-/reglervärde.

Prioriterade åtgärdstyper är följande;

- Fria vandringsvägar
- Åtgärder i natur-/torrfåror (varierar i längd mellan 0,5-5 km)
- Vatten i kvillområden
- Naturligare årsflödesdynamik
- Korttidsreglering (idag varierar det mellan 20-250 m³/s samma dygn)

Tolv större kraftverk har inventerats i syfte att dels identifiera funktionella miljöåtgärder som **fria vandringsvägar** för dessa kraftverk och dels ta fram en generell metodik för denna typ av inventering. För att belysa den samlade miljönyttan av åtgärder när kraftverken "ligger på rad" har populationsmodeller använts.

Det är endast i några få **naturfåror** vid större kraftverk som det än så länge bedömts som lämpligt att titta vidare på minimitappningar.

Provtappning har upphandlats för älvens största och viktigaste **kvillområde** i Nedre Dalälven – Båtforsområdet. Syftet är att identifiera vilken vattenutbredning och strömförhållanden som uppnås vid alternativa vattenflöden.

För att bibehålla förutsättningarna för N 2000 biotoper i bland annat Färnebofjärdens nationalpark i Nedre Dalälven behövs en **naturligare årsflödesdynamik** med återkommande kraftiga högvatten under åtminstone tre veckor.

Frågan om **korttidsreglering** ligger längre fram i arbetet.

Målet är att våren 2017 ta fram en preliminär rangordning av åtgärder vid kraftverk. I projekten så kan man inte vänta till och med 2018 innan man initierar åtgärder så genomförandeprocessen behöver trimmas så att man förbereder sig på olika plan för åtgärder. En nära fortsatt dialog och samverkan även i denna fråga är viktig.

Klimat effekterna gör att högre flöden är att förvänta vissa tider i Dalälven i framtiden. Det kan öka elproduktion och reglerbidraget.

Frågor/synpunkter

Sportfiskarna **borttagen uppgift enligt GDPR** – Klimatförändringarnas påverkan, borde komma med i den nationella strategin.

Vattenregleringsföretagen **borttagen uppgift enligt GDPR** – Klimatförändringarna är mer långsiktiga. Produktionsökningarna pga renoveringar inte verifierad.

Fortum – Effektutbyggnad i Dalälven med 40 % är möjligt enligt Foprtums beräkningar. Detta finns inte med i projektet.

Naturskyddsföreningen **borttagen uppgift enligt GDPR** – kopplingen med projektet LIV i nedre Dalälven? Svar. Det kompletterar och kopplar till vårt projekt.

13.45-13.55 Hur ska åtgärder genomföras borttagen uppgift enligt GDPR rättsligt? **Kammarkollegiet**

De allra flesta fysiska åtgärder behöver prövas rättsligt för att kunna genomföras. Det ger en trygghet för åtgärden samt för verksamhetsutövaren.

Tillsyn, Tillståndsprövning, Återkallelse, Omprövning, (Miljöskyddskområde)

Omprövning – vem tar initiativet bolaget eller myndigheten? Det finns inget hinder för verksamhetsutövaren att ansöka om omprövning för att få ett modernt tillstånd för en hel anläggning. Vem av myndigheterna ska driva. Om myndigheterna tar initiativet till omprövning behöver man fundera på vem som finansierar samt hur branschen ska bidra. Energiöverenskommelsen kanske kan leda till en tydlighet.

Hur ska myndigheternas kostnader för omprövningarna finansieras?

Omprövningar tar tid (minst 2 år) – VU bidrar inte så ofta på ett konstruktivt sätt, krävs omfattande underlag, ineffektiv handläggning i domstol, otydligt regelverk, många omprövningsdomar överklagas.

Få anmälningar enligt 1:13 MTF.

Omprövningar stoppas när ersättningsanspråk riktas mot Kammarkollegiet Kammarkollegiet saknar möjlighet att driva omprövning där de riskerar att få betala ersättning enligt 31 kap. 5 § MB. Det är inte tydligt vem som är "staten" och som ska betala ersättningen i dessa fall.

Vad krävs för att omprövning ska vara ett fungerande verktyg? Bättre

samarbete mellan VU och myndigheterna och systematisk tillsyn.

Förändrad lagstiftning kan påverka genom nyprövning, generella föreskrifter, större möjligheter att ställa krav vid tillståndsprövning (få till åtgärder vid t ex effektivisering), ändrade regler för omprövning och förbättrade förutsättningar för tillsynen.

Naturskyddsföreningen borttagen uppgift enligt GDPR – Generella föreskrifter, vad är problemet?

Svar - Det är politikerna som ska fatta beslut om föreskrifter och det är svårt eftersom det är osäkert vilka konsekvenser det blir i form av kostnader eftersom det inte är känt hur många anläggningar det handlar om.

Länsstyrelsen Halland borttagen uppgift enligt GDPR – Drivs inte kulturmiljöfrågan av Kammarkollegiet.

Svar – Jo om det finns underlag

Länsstyrelsen Kalmar borttagen uppgift enligt GDPR – Du som är jurist kanske kan svara på fråga som jag fått flera gånger.

Varför hanteras de här två fallen så olika:

En damm som har legat på en plats under långa tider och där det kanske inte ens bedrivs någon verksamhet, här är det ägaren som ska bekosta

åtgärder naturvårdsanpassning genom att själv söka och bekosta tillstånd/åtgärder.

Ett vattendrag som rensats på sten och block för flottning, dikning, vattenkraftnyttjande, här genomförs den biologiska återställningen fortfarande ofta i projekt på stat, kommuns, förenings initiativ och med statliga eller andra offentliga medel.

Svar – Kan vara en skillnad mellan pågående verksamhet och nedlagd verksamhet.

14.05-14.30 De små vattendragen då, hur kan man prioritera och utöva tillsyn i dialogens anda?

borttagen uppgift enligt GDPR

SVAF

borttagen uppgift enligt GDPR

Lst Örebro

Anförande

Peder redogör för tillsynen. Även kulturmiljö är ett allmänt intresse enligt miljöbalken så man försöker samverka väl med antikvarier. Tillsynen ska vara präglad av förutsägbarhet och öppenhet. Det ska vara tydliga och uppföljningsbara krav. Ska vara kunskapsbaserat och ej bestå av tyckanden.

Egenkontrollprojekt 2004-2009. Större utbildnings och vägledningsinsatser (2009-)

Älvgrupper i avrinningsområden (2012.). Inom länsstyrelsen – Ämnesövergripande samarbetsgrupper. Länsstyrelsens principer för den operativa tillsynen (Få bilden från borttagen uppgift).

SVAF tycker att Örebros arbetsmodell är bra. Viktigt med information.

Viktigt att minska administrativa kostnaderna.

Dialogen regional funkar sämre – ingen dialog överhuvudtaget.

Skrivelserna från myndigheterna handlar bara om juridik. Föreläggande innan dialog. Svårt för den enskilde att ta till sig informationen. "Målar" upp en negativ bild kring möjligheterna att få tillstånd. Erbjuder sig att hjälpa till med en utrivning.

Blir en mkt negativ reaktion hos den enskilde.

Personligt besök, prata enkelt, respekt för deras kunskap om vattendraget, kika på anläggningen och få beskrivning, konstruktiva förslag på åtgärder (vänta med utrivningen till senare), ge rådruum för VU

borttagen uppgift enligt GDPR berättar om SVAFs syn på hur dialogbaserad tillsyn bör och inte bör vara. Den bör bestå av:

- Dialog före föreläggande
- Vill åtgärda med händerna så att miljöåtgärder kommer på plats
- Medverka i utvecklingen av bästa möjliga teknik
- Få en praktisk bra och handgriplig prövning
- Personligt besök
- Respekt för lokal kunskap
- Studera anläggningarna tillsammans
- Ge rådruum
- Ses på nytt

Den bör inte bestå av:

- Utpekande av personer som miljöbovar för man råkar ha en damm
- Genomgång av fastighetsregister och utskick av brev inkl förelägganden utan föregående dialog
- Plötsliga frågor om svåra teknikfrågor som ska besvaras inom kort
- Ej föreslå utrivning i utskickade brev
- Då blir det svårare att få en konstruktiv dialog om miljön.

Frågor/synpunkter

Vattenregleringsföretagen **borttagen uppgift enligt GDPR** – Hur många är det som saknar tillstånd?

Svar – Det handlar inte bara om tillstånd, det kan vara gamla herredomar som är svåra att hitta. Det är ca 500 anläggningar som saknar tillstånd enligt vattenlagen eller miljöbalken. De flesta är prövade enligt 1918 års vattenlag.. De flesta går att prata med men för vissa måste man gå vidare med förelägganden. Det gäller 600 dammar och det går långsamt och det är brist på resurser. De som saknar tillstånd enligt vattenlagen säger att de har tillstånd enligt gammal hävd.

HaV **borttagen uppgift enligt GDPR** – På förra mötet nämndes konflikter och vattendragsvandringar. Hur går det med det?

Svar – Vattendragsvandringar är mer till nytta för markavvattning men inte för vattenkraft. Bättre att kontakta ägarna för ett samtal och informera om varför de måste göra åtgärder.

Naturskyddsföreningen till SVAF **borttagen uppgift enligt GDPR** – Är det inte bättre att myndigheten är tydlig från första början med att det kommer att bli svårt för dem att få tillstånd? Handlar väl inte om att ”skrämma” VU utan vara ärlig med sina intentioner?

Svar – Jo, så är det kanske, men vi menar att det ofta går att lösa utan utrivningarna. Man behöver titta på de enskilda objekten innan det beslutas om rivning.

Länsstyrelsen i Kalmar **borttagen uppgift enligt GDPR** – Exemplet från SVAF: Låter konstigt att länsstyrelsen på förhand har avgjort att utrivning är det bästa. Fråga till Örebro. Vi har idag pratat om flera samhällsekonomiska intressen på vattenkraften; natur- energi - kultur. Kommunicerar ni med verksamhetsutövarna att kulturvärdena är ett samhällsintresse enligt 6 §? Att verksamheten kan ha en sådan betydelse och nytta? Låter konstigt att länsstyrelsen på förhand har avgjort att utrivning är det bästa.

Svar – Information om kulturmiljön tas också med, ofta med hjälp av en kulturmiljöhandläggare som deltar då det ingår stora kulturmiljövärden.

Älvräddarna **borttagen uppgift enligt GDPR** – Hur många saknar tillstånd...553 st enligt vår utredning. Måste finnas ett tillstånd med villkor för att man ska kunna utöva tillsyn. Dålig lönsamhet i dessa små för att kunna klara miljöåtgärderna. I princip bär sig inga anläggningar < 125 kW om man ska ha moderna miljövillkor. RAÅ kan väl ta över ansvaret? Lösa in fastigheterna.

Svar – Statens Fastighetsverk i så fall, men de tar sällan små. Ser en fara i att det inte finns lönsamhet att vidta åtgärder eftersom det kan resultera i att anläggningen säljs för en liten summa till någon som är oseriös. Dessa VU använder ofta elen för eget bruk och det kan därför inte sägas att alla är värdelösa.

Naturskyddsföreningen **borttagen uppgift enligt GDPR** – Fiskvägar kan vara ok, särskilt i skyddsvärda kulturmiljöer och där elproduktionen är hög. Men för att

kunna återskapa forsmiljöer och strömmande vatten och få tillbaka biologisk mångfald behöver många dammar rivas ut.

**14.45-15.10 Stöd i prioriteringen-
Forskning och utveckling
i samverkan. Branschens
egna prioriteringar, liknar
de myndigheternas?**

borttagen uppgift enligt GDPR

Energiforsk

borttagen uppgift enligt GDPR

Uniper

borttagen uppgift enligt GDPR

Vattenfall

Anförande

KLIV – resultat 2017.

FRAM-KLIV – ta fram en användarvänlig modell för samhällsekonomisk värdering av vattenkraftrelaterade åtgärder. Nedladdningsbart Excel-verktyg.

Samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning. Underlag för att kunna prioritera mellan olika miljöåtgärder.

PRIO-KLIV – Ta fram en arbetsgång för prioritering mellan miljöåtgärder i vattenförekomster påverkade av vattenkraft

EKOLIV – Analysera ekologiska och samhällsekonomiska effekter av redan genomförda miljöåtgärder kopplade till vattenkraft.

Vattenfall – Miljönytta och åtgärdsrioritering. Strömvatten, rödlistade arter, levande sjöar och vattendrag. Skilja mellan Storskalig vattenkraft och Småskalig vattenkraft.

Åtgärder för havsvandrande arter (Dalälven/Luleälv, Ål i Göta älv),

Åtgärder som har ingen/liten effekt på produktion och reglerkapacitet (konnectivitet mellan biflöden och huvudfåran i Luleälv och Göta älv)

Småskalig vattenkraft Sävveån, Uppervudsälven, Viskan. Historik fiskvandring, flödessimuleringar, kostnadsnyttoanalys, gruppera miljönytta i hög, medel, låg. Förstudier under 2017-2018 av 10 anläggningar

Samsyn med myndigheter kring storskalig vattenkraft. Inte samma när det gäller småskalig vattenkraft där upplever Vattenfall att fiskväg ska finnas "bara för att". Myndigheterna skulle kunna lägga mer fokus på åtgärder som inte påverkar reglernytan.

Uniper. Avvägningar och prioriteringar är nödvändiga. En strukturerad process. Intern prioritering av åtgärder med hjälp av ett poängsystem där förekomst av skyddade områden och arter ger hög poäng. Ekologisk nytta, Kostnadseffektivitet (investeringskostnad+prodförlust, till viss del CO2-påverkan), Rangordning av åtgärder visas med staplar i diagram där de högsta staplarna är de som ger bäst ekologisk nytta, t ex utrivning av Marieberg. Reglerkraft har inte beaktats i prioriteringen.

Frågor/synpunkter

Sveriges Hembygdsförbund [borttagen uppgift enligt GDPR] – Vi har inte alls pratat om sociala värden. Kan man lägga in kulturella och sociala värden i beräkningsmodellerna och prioriteringarna?

Svar – Ja det kan man göra. Ingår i FRAM-KLIV men det är en utmaning att ta med det i monetära termer. En av drivkrafterna i Unipers projekt har varit sociala värderingar även om det inte syntes i presentationen.

Länsstyrelsen i Kalmar [borttagen uppgift enligt GDPR] – Vattenkraften har en stor betydelse för förvaltningen av många kulturmiljöer, gäller både stor- och småskalig vattenkraft. Genom driften underhålls anläggningar och bebyggelse.

Det går att räkna på det samhällsekonomiska värdet av förvaltningen av kulturmiljöerna. [borttagen uppgift enligt GDPR] framförde att staten skulle köpa/ta över fastigheter, kostnader för inköp och underhåll. [borttagen uppgift enligt GDPR] förslag är egentligen inte något alternativ. Men det är ett sätt att räkna på verksamhetens samhällsekonomiska nytta till att bevara kulturmiljöintressen. Hur ser ni på den här möjligheten? Om man vill räkna på en vattenverksamhets betydelse för kulturmiljön, kan det gå att räkna på vad staten skulle få betala för att driva en verksamhet?

Svar – Den frågan är kanske en finansieringsfråga, och inte en bedömning av den samhällsekonomiska effekten.

Energimyndigheten [borttagen uppgift enligt GDPR] – Hur kopplas detta till vattenförekomsternas status och satta MKN? Svar – När vi (Uniper) började hade vi inte statusen som ett ingångsvärde, men tycker ändå att det harmoniserar eftersom det handlar om konnektivitet. Vi (Vattenfall) har i första hand lagt in miljönyttan och kostnads-nyttoanalys har gjorts för de småskaliga.

Kammarkollegiet [borttagen uppgift enligt GDPR] – Vattenfall borde vara den största nettobetälaren till en fond. Borde inte åtgärderna kunna lösas utan en fond?

Svar – Vi har analyserat åtgärder i CBA-analys och de åtgärderna skulle inte bära sig i kraftverken.

Lule Älvdals Serviceorgan [borttagen uppgift enligt GDPR] – Uppströms Porsi går det att skapa en lång strömsträcka för låga kostnader vilket förbättrar för öringen. Hoppas att Vattenfall utreder detta. Viktigt för att få människor att bo kvar i bygden.

Svar – Vattenfall har än så länge mest fokuserat på att göra förbättringar för havsvandrande arter. Generellt måste man titta på hur stora habitat man kan skapa med åtgärder. Utgångspunkten för en åtgärd vidtas, som t ex att anlägga en fiskväg, borde vara att den ger nytta och är hållbar för att det ska vara meningsfullt.

HaV [borttagen uppgift enligt GDPR] – Hur är Vattenfalls syn på olika laxar?

Svar – Utgår från [borttagen uppgift enligt GDPR] modell (återvandrande honor). Grunden är naturvärdet.

Vattenmyndigheten **borttagen uppgift enligt GDPR** – Kan vi få ta del av Vattenfalls rapporter? Det är viktigt att vi får ta del av alla underlag om vi ska kunna göra en prioritering.

Svar – ja men vi måste fixa till ”publika” versioner. Det behövs fler underlag.

HaV **borttagen uppgift enligt GDPR** – Hur blir resultatet från KLIV-projektet tillgängligt och kommer det att göras en uppföljning?

Svar – Slutseminarier och utbildningar kommer att genomföras. Om det blir en uppföljning beror på uppdragsgivarna.

**15.50-16.15 ”Vart går vi nu?
Tankar kring färdplan
Slutsatser**

borttagen uppgift enligt GDPR **HaV**

borttagen uppgift enligt GDPR **,STEM**

borttagen uppgift enligt GDPR

RAA

HaV

Har bland annat kunnat uttolka följande viktiga områden att jobba vidare med utifrån dagens dialog.

- **Förbättrad samverkan**
 - mellan myndigheter, miljöorganisationer och verksamhetsutövare
- **Förbättrad kommunikation**
 - kring prioriteringar, åtgärder och avvägningar
- **Dialogbaserad tillsyn**
- **Ny lagstiftning**
 - som tydliggör ansvarsfördelning och snabbar på åtgärdstakten
- **God medverkan i EU:s arbete**
 - med implementering av direktiven
- **Klarga staten respektive verksamhetsutövarnas roller**
 - kring prioritering av åtgärder
 - kring finansiering och genomförande

Vi ser att förslaget till nationell strategi nu kompletterats med ett mkt viktigt nytt underlag om reglerkraften. Vi bör förtydliga metoden för beräkningen av de 2,3 %. Vissa delar går för långsamt medan andra delar kanske går lite väl snabbt? Vi ser att exempelvis det finns potential till en effektutbyggnad på 40 % i Dalälven samtidigt som det finns stora restaureringsbehov. Multifunktionalitet bör vara i fokus.

HaV vill med stöd av detta arbeta vidare och ta ansvar för följande.

- **Vägledning med avseende på vattenkraft**
 - Förbättra och utveckla vägledningen för KMV
 - Löpande vägleda vattenmyndigheterna i arbetet med klassificering och framtagande av förslag till miljökvalitetsnormer för KMV
 - Ta fram en vägledning för undantag och mindre stränga krav (kontextspecifik)
- **Stödja länsstyrelserna**
 - i utvecklingen av planer för åtgärder i vattenkraften, behovsutredningar och tillsynsplaner.
 - Medverka i styr- och referensgrupper i pilotprojekten.
 - Klargöra inriktningen och ramarna för bidrag för åtgärder
 - **Process**
 - dialog och strategifördjupning
 - medverka i forskning
 - bidra i myndigheters arbete med metodbeskrivningar

RAÄ

Dra nytta av samhällets arbetssätt på 80-90-talet där man fann bra metoder att arbeta med rikspolisstyrelsen. Också skyddet av nationalälvarna föregicks av ett hårt arbete från många. Bra att se på 2-4 kap i miljöbalken samlat. Värdera och avväga. När miljöbalken kom arbetade branschen hårt för att så långt som möjligt behålla vattenlagen i sin form och bara lägga över den som den var i 11 kap. Därför behövs en ändamålsenlig översyn av den delen idag då den inte hängt med övrig lagstiftning på miljöområdet.

Nu har en viktig lagrådsremiss kommit om en ny kulturarvspolitik med förslag på museilag. Följande axplock.

- Inga nya pengar för kulturmiljöarbete
- Hembygdsföreningarna och det ideella kulturarvsarbetet ska förstärkas

Kulturmiljövårdsanslaget på 250 miljoner kr per år går främst till vård- och skyddsåtgärder i kulturmiljöer men även viss kunskapsuppbyggnad. Vi måste klara ut tillsynsfrågan på ett smart sätt. Vi från kulturmiljösidan ska bidra med vår expertkunskap och framtagande av metod. Detta är viktigt. Allmänheten och enskilda vill bevara de höga kulturvärdena vid våra vatten. Det är viktigt att olika intressen kan samsas om det ska bli en effektiv verkstad för att nå ett gott resultat med hänsyn till de samlade natur- och kulturvärdena.

STEM

- Vattenkraften är ryggraden vilket blivit än mer tydligt nu. Vi måste hålla vattenkraften frisk och i form. Det är i stort det enda reglerbara energislaget.
- Fondtankarna är mkt bra och vi får fortsätta dialogen om hur detta bör hanteras
- Detta är starten på en genomförandeprocess. Vi har nu fått ut kunskapen, sedan ska den tillämpas på ett smart sätt. Hur säkerställer vi att energi och åtgärder är miljömässigt och socialt hållbara?
- Vi ska nå normerna, nu är vi inne på detaljer om hur vi når dit.
- Vi ska finna sätt att sammanväga metoderna.